

..... "Ako ravno ni ne duha ne sluha od Cirilove in Metodove vredbe med Sloveni, se vendar sled in ostanki še najdejo. Govorica ali pripoved se še dan današnji med ljudmi na Trebelnem (gornjim Mokronogu) hrani, de so prvi navestniki (oznanovavci) svetiga evangelja skrivali se po samotnih krajih in gorah, in kažejo cerkvico, v kateri so skrivaje sveto mašo brali. Ta cerkvica stoji na desni strani ceste gori grede nekaj stopinj od s Petra v griču. Ostermiš na prvi pogled, ko noter stopiš, ker vidiš nekaj, kar na Kranjskim ~~nikjer~~ nikjer ne najdeš. Tu zapaziš zidanje, ~~ki~~ te na šega izhodne cerkve opomni in v stare veke prestraši. Cerkvica je okrogla in precej visoka, z lahkim kamnam sozidana, zgoraj lepo obokana (velbana); izpod oboka na križ stoji tak kinč (Verzierung), ki v naših starih cerkvah se nikjer ne najde; okna ima vozke podolgovate, za oltarjem prostor prizidan, kjer je mašnik po Cirilovim obredu (ritus) maševal. Pod cerkvico je prostrana raka, ki so jo zdaj z mrtvaškimi glavami iz grobja s. Petra tako nametali, dex se noter iti ne more. Razumni možje jo v x deseti vek postavljajo; gotovo se pa reči zna, da je naj stareji na Kranjskim. Desiravno nima nobene strehe, se vunder le ~~že~~že tolikanj let mnogoverstnim vremenam v bran stavi, in kakor de bi jo božja previdnost čudno ohraniti hotla, je obrašena z zelenim beršlanam, čigar rozge in korenine ji se razvalit ne dajo; mislil bi od strani, de je visoka pečina z zelenino okinčana.....Vsa je še nepokvarjena, samo iz pod prizidaniga svetiša so se začeli kamni izmikati, in razvalina bo zmeraj veči postajala, ako se ne podzida..... Gotovo bi dobro in koristno bilo, de bi se ta stari spomenik za našo cerkveno zgodovino še dolgo ohranil.

Jure Sodevski: Sled Ciriloviga obreda (ritus) na Kranjskim. -
Kmetijske in rokodelske novice. - 1844., No. 29, str. 116.

Slika zunanjščine kapelice.

Il. Slov. 1930, L. VI, št. 9. str. 65.

"...Kar se tedaj tiče stare kapelice, kako stara bi utegnila biti po šegi zidanja? Meni se zdi, da ni čiste bizantinske oblike, ampak da verjetniše kaže romansko šego, in sicer na prestopu v gotično zidanje. V podobi je okrogla, za 3 sežnje v premeri, tudi obok je okrogel; enako je niša za altar polkroglina, in tri okna so s krogolino zvršene; vrata se ne morejo zadosti razložiti, ker so deloma razdjane. Pa med steno in obokom znotraj ni nobenega obrobka ali simsa; na oboku se kažejo navskriž preproge ali rebra po gotični šegi, in vhod v mrtvaško rako, ki je pod kapelico, je s trivoglino zvršen.

Po teh znamenjih bi jaz to stavbo deval v 13. stoletje, ali kvečemu v 12. ve vek. In po takem bi bila veliko bolj nova od časa, ko sta živelata sv. Ciril in Metod. Tudi ne vem, kako bi bila ta sveta moža ravno čez gronji Mokornog hodila; zakaj ondašnja pot je zlo v strani, če bi kdo od štajerske meje hočitel proti Primorju priti. Drugač ne, razun da bi bila slovenska aposteljnana lašč najbolj odložne poti iskala; ali pa, če je kdaj pot čez te kraje bolj navadna bila kakor zdaj, ker se ve, da grad v spodnjem Mokronogu je še sv. Hema imela v lasti.

Kar pa se tiče pravlice o priходу sv. Metoda v ta kraj, vem, tudi, kako s tisto ~~stava~~ stoji. Med narodom se je o trebelski fari poprej samo to govorilo, da se v staro kapelico še ajdže hodili; ljudstvo sploh vse, kar je starega stavi v ajdovske čase. Ko je gosp. Kobe v ta kraj prišel, je začel misliti, v kakošen čas bi se ta pravlica zamogla primeriti; ker so nam nekaj v šoli samo o sv. Cirilu in Metodu pripovedovali, in o sv. Mohorji in družih akvilejskih dušnih pastirjih molčali, tedaj se je uganka tako rešila: Sv. Ciril in Metod sta v stari kapelici maševala. Od tod se je pravlica o sv. Cirilu in Metodu tudi dalje razširila; koliko pa da je gotovosti nad njo, iz povedanega vsak lahko sam sodi. Če bi bila gornjo-mokronoška kapelica res tko ~~iz~~ stara, bi se ravno tako lahko in bolj verjetno zamoglo reči, da je sv. Bavlin, akvilejski patrijarh ondi sveto opravilo

imel; zakaj o njem se ve, da je Korontancom in bližnjim narodom sveto vero oznanoval....."

Hicinger: Zgodovinske stvari. Stara kapelica pod Trebelnim. 2

NOVICE, 21. januar 1863, list 3, L. XXI, str. 19.

"..... se mi je te dni ~~Pf~~ilika ponudila, najti odgovor na gospodx Terste=bjakovo vprašanje v 53. listu lanskih "Novic", po katerem želi zvedeti, ktaremu svetniku je bila posvečena stara trebelnska kapelica. Valvasor v svoji VIII. knjigi stran 783 piše med drugim o zgornjokmokronoški, sedaj trebelnski fari, rekoč " Zu der Pfarr-Kirch en, S. Petri des Apostels, gehören eylff Nebenkirchen, welche heissen, wie folget: I.S. Michaelis, so zwar nur eine Kepelle ist" itd. - Ker trebelnska, kakor tudi neoga njenih sosednih far nima kake druge, temu svetniku posvečene kapele, ali cerkve, je jasno, da je omenjeno svetišče enako jareninski kapelici sv. Mihaelu posvečeno bilo. S tem strinjajo se tudi lepo besede, ktere gospod J.V. v 3. listu letošnje "Danice" piše rekoč : "da nekdej, ko še orgelj ni bilo, je domači stari pevec po dokončani službi Božji vselej še verne opominjal v pesmi, naj se priporoče še sv. Cirilu in Metodu (nekteri pravijo sv. Hermagoru in Fortunatu) in pa sv. Mihaelu. " Sploh pa nam pripovedka o Sončarju v omenjenem sestavku verjetno dela, da obiskali so ta kraj svoje dni sveti možje, naj si boše potem že ta ali uni. Znano je tudi, da ravnine nekdej niso bile tako obljudene ko dandanašnje, in da stari plemenitniki bivali so le radi po visočinah; toraj je onim, ki so jih hotli obiskati ali so od njih kako dobroto želeli, bilo treba hoditi pogosto tudi po skritih in odstranjenih krajih. S temi besedami pa vendar ne želim nikomur vsiliti tega ali unega mnenja, še manj pa trditi kako resnico....."

J. Levičnik: Zgodovinske stvari. Še ena beseda zastran stare trebelnske kapelice. 2 NOVICE, 4. februar 1863, L. XXI, list 5, str. 35.

"..... Kapelica sv. Mihaela še zdaj stoji na gornjem Mokronogu zraven stare farne hiše, pa za ~~četr~~ četrť ure daleč od cerkve sv. Petra. Tista kapelica je bolj novega ~~za~~ zidanja, in je zdaj že tudi opuščena; rabi se namreč za visnki hram. Dokler je bila farna cerkev še pri sv. Petru, so farmani stali v stari farni hiši; ker je bila pa ~~z~~ cerkev sv. Petra predaleč za vsakdanje sveto opravilo, zatoraj so imeli bližnjo kapelico sv. Mihaela v rabo. Tedaj to nič ne zádeva že dostikrat omenjene stare opuščene kapelice, ki je tik cerkve sv. Petra. Kapelica Matere Božje pa, ki jo Valvasor tudi še zna na Trebelnem, je v sedanjo farno cerkev prezidana, ki je zdaj posvečena sv. Križu. 2- Kar se tiče stare kapelice poleg sv. Petra v gornjem Mokronogu, njena podoba nikakor ni bizantinska, kakor sem že uni pot dokazal; preproge na oboku so gotične šege, in po vsaki strani kažejo na novejši čas. To mojo razsodbo potrjujejo tudi drugi možje. Pred kratkim je bil pri meni ruski jezikoslovec g. Evgen Fortunatov; pokazal sem mu podobo imenovane kapelice; ali on je na prvo pričo izrekel: to ni bizantinsko. Sicer pa mora omenjena kapelica že dolgo zapuščena biti;"

Hicinger : Zgodovinske stvari. Še druga beseda o gornjo-mokronoški kapelici. - NOVICE, 11. februar 1863, L. XXI, list 6, str.42.

"Kake 3/4 ure hoda od Mokronoga proti Trebelnemu stoji na desni strani ceste cerkev sv. Petra in malo više nad njo proti gozdu stoji kapelica srednje velikosti. Ta cerkev bila je neki svoje dni frana cerkev in sedanja na Trebelnem postala je še le nedavno farna precej velike fare trebelske. Omenjena kapelica je še precej dobro ohranjena, dasi mora biti uže silno stara, kar se da sklepati po slogu zidanja. Gotovo bi se bila uže porušila, da ni vsa preprežena z bršlinom, ki jo varuje različnih elementarnih nezdod. Spodaj je votla, kajti tla so ji obokana in od zunaj je nekak majhen vhod. V tem prostoru pod kapelico je veliko človeških kosti nakopičenih, katere so bile prenešene deloma iz pokopališča, katero je bilo preje okoli cerkve, deloma pa so bile bceje da uže preje tu. - tako se pripoveduje o teh kosteh.

TREBELNO pri Mokronogu - kapelica

5.

O kapelici sploh so različna mnenja. Večina misli, da je bila to res prava kapela iz prvih krščanskih stoletij, drugi pa zopet menijo, da je bil to kak mavzolej za časa Rimljanov. Prvo je verjetneje, kajti pravljica pripoveduje, da sta v tej kapelici maševala sv. Mohor in Fortunat (druga pravljica pripoveduje o sv. Cirilu in Metodu), ki sta prišla od juga mimo sedanjega Trebelnega. Ob istem času bili so tu v okolici že kristijani. Od tu pa sta šla po cesti proti Mokronogu in od tod na St. Rupert. V St. Rupertu pa so bili še pogani, kateri ju niso hoteli sprejeti, marveč so ju ob glavo dejali. Toliko ve prosto ljudstvo o tej kapelici. Mogoče pa je vendar tudi, da je bil to kak mavzolej, kar se da sklepati po prostoru pod kapelico in po vhodu. Toliko sem hotel omeniti o tej kapelici zaradi pravljice o prihodu sv. Mohorja in Fortunata....."

J. Šašelj: Kapelica pri sv. Petru na Trebelnem. - NOVICE, 26. januar 1881. L. XXXIX, list 4, str. 28.

TREBELNO pri Mokronogu - grobišče

1.

"... Ker uže ravno govorim o Trebelnu, naj navedem tu še pismo Fr. Slatnar-ja, katero sem dobil 30 decembra minulega leta. Glasi se tako-le: 19. grudna šel sem po oprasku v Stroje. Ker pa gospodarja, kateremu sem bil namenjen, ni bilo doma, moral sem čakati. Z bratom njegovim stala sva zunaj hiše in se razgovarjala o različnih stvareh. Me družim mi pravi: Glejte, ravno na tem mestu, kjer vi stojite, sem izkopal jaz pred 3 leti en kostnjak. Stopáli morajo biti še v zemlji. Na to vzamem jaz motiko in začnem kopati na omenjenem kraju. In res pridem do kosti. Kaka 2 čevlja globoko najdem konci nog črn konec iz prsti. Dno je bilo kakih 9 palcev široko. Rad bi ga bil celega izkopal, toda zdrobil se mi je pri kopanji. Videti je, da utegnejo biti tu kake poganske gomile. Na to mi pravi zopet: Tam pa le na onem griču (kakih 300 sežnjev proč) izkopal je 4. grudna nekdo iz Laknica tudi en okostnjak. Ko začnem tudi tu kopati, pridem zopet do človeških kosti in do lonca, kateri je bil iz rudeče prsti, in v njem je bilo nekoliko zemlje. Tudi tu je videti, kakor da bilo bi več grobov. Tako se glasi pismo.

Tudi gospod župnik trebelski mi je pravil, da so pred nekaj leti v isti okolici ljudje pri kopanji našli 5 kostnjakov, eden je bil celo v kamenitem grobu. Kamenite plošče bile so namreč tako postavljene, da je bilo podobno grobu. Drugi kostnjaki bili so pa okoli tega groba. Iz vsega tega, dá se sklepati, da je morala biti v davnih časih tukaj naselba. Daljna kopanja utegnili bi stvar bolj osvetliti."

J. Šašelj: Kapelica pri sv. Petru na Trebelnem. V rubriki "Starinske stvari." - NOVICE, 26. januar 1881. L. XXXIX, list 4, str. 28.

Veliki oltar: 1789, p. pravljjen 1871. Anton Platnik, podobar in pozla-
tar. Spodaj zv. nik, ki je pozneje prizidan, ima lepo nizko bar.čno streho, ki
je prenovljena. Pravokotna ladja ima na obeh ~~xixxix~~ zidovih zunaj močan gotsk
ski pritličen zidec s stopničastim vrhom. Glavni portal pod zvonikom je šilast
s posnetkom prednjega roba. Ladja je obokana na notranjih ~~banjo~~ banja s
sos. vodnicami.

Velik slavalok. Prezbitirij je koncem 18. stol. prizidan na mesto
manjšega, prejšnjega gotskega prezbiteirja. Ima polkrožen zaključek, polkupolo
in banjo s sos. vodnicami.

Nad sv. dom na ladji se vidi jo zidovi, ki so do vrha ometani, tako frontaln
stran, kakor slavl. l. k. in str. ladja, ometane so do vrha, vidi jo se tudi ostank
ki slikarije. Imela je raven, lesen str. p. Na levi prez. iterija je prizidana
zakristija, na južni pa kapela b. žjega gr. ba.

Vel. oltar je za pr. stor. dobr. komponiran. Visok s. prehodi ob straneh
V. atiki Bog. oče, angelji. V glavni niši trižanje, ob straneh 4 kipi. Polihro-
macija nova. Zlato se mora ohraniti, drugo mogoče belo, *ker je malo zelo temno.*

2 str. oltarja Na obeh straneh slavaloka 2 str. oltarja iz 2 pol. 18. stol.
Zelo slabo prenovljeni. Cerkev zelo slabo slikana po Mrčunu.

V ladji visi lep steklen beneški lestenenc.

Vrglje slabe. trižnica prav *skrasno* gotik.

Slika sv. Križa v vel.oltarju je delo iste roke, kot slika sv. Rozalije v p.c.sv. Rozalije(v kapeli) in slike na sv. stopnjicah na Zal.gori.

Glej pod sv. Rozalija str.1.

Stele, L.24.9.1931, str.44.

Prenovljeni vel.oltar. Delo je izvršil mladi, še neznani podobar Anton Blatnik iz Tolstega vrha.

Zg.Danica, 1.1871, str.
339.

..."cerkev sv. Križa se od leta 1803 šteje za farno. Pred tem časom je bila fara pri cerkvi sv. Petra za četrto ure nižje pod Trebelnim proti Mokronogu..."

Hicinger: Stara kapelica pod Trebelnim, v rubriki "Zgodovinske stvari." - Novice, 21. januar 1863, L. XXI, list 3, str. 19.

Die Reste einer alten Kapelle bei Obnassenfuss in Unterkrain, welche in diesen Mittheilungen im Jahrgange 1847, S. 87, beschrieben und mit einer Lithografie beleuchtet worden, dürfte vielleicht auch verdienen, dass sich die Alterthums-Commission um die Erhaltung derselben annehmen würde. Ihre Form ist romanisch, in runder Kuppelform, und insofern übertrifft sie an Alter wahrscheinlich die meisten, wo nicht alle kirchlichen Bauten in Krain. Das Mauerwerk ist noch gut erhalten, bis auf den Eingang, doch fehlt schon seit lange die Beachtung. Vielleicht ist diess die einstige Pfarrkirche von Obnassenfuss gewesen, bevor die gegenwärtig noch bestehende, aber nicht mehr als Pfarrort geltende St. Peterkirche gebaut wurde.

Hitzinger: Nachträge. MHVK. November 1857. str. 145.